

UiO **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Amerikasjokk og maktpolitikk: Hva med oss?

Kongsvinger, 20.11.2025

Professor Janne Haaland Matlary

Statsvitenskap, Universitetet i Oslo og Forsvarets Stabsskole

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Trusselbildet – nei til liberalt demokrati, revisjonisme:

Koalisjonen **Kina-Russland-Iran-Nord-Korea**
(India, Sør-Afrika, Latin-Amerika?)

USA?

Europa, Australia, Japan, Sør-Korea

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Kina rustet kraftig opp

Militærparaden nylig og tredobling av kjerne våpen

Verdens største marine

Paritet med USA økonomisk

Teknologikappløp

Vil være regional hegemonisk makt i Asia; USAs direkte utfordrer

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Russland vil ha et nytt Jalta

Dele Europa i to interessesfærer

Kontroll med Sentral-Europa; Baltikum vil bringe oss i krig

Vise at art 5 ikke holder, svekke og splitte vesten

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

USA opptatt av egne interesser

Trump gjenvalgt med enormt mandat – ‘bytte-nytte’ tenkning

Den liberale verdensorden er irrelevant for ham

Avskrekking ikke lenger en oppgave?

Europa må bruke mer på forsvar og samle seg strategisk

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Trump bruker makt og får resultater

Folkerett spiller ingen rolle, angrep på båter i internasjonalt farvann, Venezuela

Migrasjon inn er stoppet effektivt, men med metoder vi ikke kan akseptere

Ingen grenser for egen makt? Tester domstolene

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Trump og Ukraina-krigen

Gir blaffen i landet, vil ha fred for enhver pris

Går Russlands ærend, Europas sikkerhet er ikke viktig for ham

Vil vi stå opp for Ukraina her i Europa? Ta konflikt med Trump?

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Upredikabelt i 3 år fremover

Man kan ikke stole på Trump, men må holde ham i folden mest mulig

Europa må skjerme seg, samarbeide der det er mulig

EU er den felles europeiske aktøren

NATO i spill? Konflikt om Kina og handel?

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Få til vekst i Europa

«*The US innovates, China imitates, Europe regulates*» - EU må endre stil, slippe løs krefter

Opprustning krever mye penger, men gir også muligheter

Ukraina har enorm innovasjon innenfor droner

Velferdsstaten krever mer inntekter og flere barn

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

EU er nødvendig for Norge

Alle virkemidlene bortsett fra rent militære er i EU
Vi kan ikke være alene med verken Rus, Kina ellr
USA

Men EU trenger reform – er et enormt byråkrati

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Tre domener: Kjernevåpen, konvensjonelle våpen og hybride angrep

Vi er i hybridkrigen, håndteres av deg og meg og staten (fase 1, krise og forberedelse til krig)

Konvensjonell opprustning, USA joker

Kjernevåpen: Europa må ha sin egen kapasitet, fransk-britisk, taktiske våpen – som tillegg til USAs i NATO

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Grensekrenkelser – til lufts og til vanns

Kommer samtidig, tester NATO og USA, håndteres nasjonalt (retningslinjer for å skyte ned russiske fly varierer)

Nord-Europa er åstedet, Finland, Norge, Estland, Polen

Skip som ligger på territorialgrensen, ved DK

Veldig freidige krenkelser i det siste

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Hybridkrigen er her og nå – i Norge

Innbrudd i kraftverk, dammer, oppkjøp nær militære baser, kartlegging av offiserer o.l.

Infrastruktur et primært mål – *jamming*, *spoofing*, vann, el, migranter som våpen
(Storskog 2016 en test)

Vi kan gjengjelde cyberangrep, men små land gjør det ikke

Norge er verdensledende på undervannsteknologi, kan beskytte rørledninger og kabler

Boarde skyggeflåten i internasjonalt farvann? Er mulig, vil ha effekt

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Øve på scenarier – *lage scenarier*

Hva gjør land vi samarbeider med?

Finland er langt foran Norge i totalforsvarstenkning, vi er like gode hvis vi vil

Øving gjør mester – kun det **erfarte gir rask reaksjon**

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Overraskelse det beste angrep

Vær klar for det ukjente, ved å øve på det mulige

HV viktig for å skille snørr og bart: hva er ikke normalt i et lokalsamfunn?

Beskytte infrastruktur mye bedre, den enkelte **er** totalforsvaret - ha lager, ha plan for evakuering, minimer digital avhengighet (ved alternativer)

Skriv bare det hele verden kan lese på digitale medier, alt kan avlyttes

UiO : **Institutt for statsvitenskap**
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Konklusjon – vær beredt!

USA kjører nasjonale interesser hardt og svekker seg internasjonalt

Hybridkrigere er Rus, Kina og Iran (se åpne trusselvurderinger)

Avsløre og bekjempe angrep gir sikkerhet – beredskap

Europa må konsolidere seg og helst gjengjelde, og i alle fall beskytte

Opprustning for å avskrekke

